

Grip op kosten: efficiënte toegang als basis voor beheersbare zorguitgaven

Expertmeeting Ravijnjaar

9 DECEMBER 2024

Maya Ramdin en Freek Reijmerink

Voorstellen

Maya Ramdin

✉ m.ramdin@berenschot.nl

☎ +31 (0) 6 45488522

Maya Ramdin is junior adviseur in het team Sociaal domein bij Berenschot. Ze heeft een achtergrond in de sociologie en bestuurskunde. Maya heeft in haar opleiding ervaring opgedaan met het analyseren van complexe maatschappelijke vraagstukken en verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden.

Zij heeft ervaring met opdrachten over verschillende onderwerpen binnen het brede sociaal domein, met een focus op jongeren en jeugd(zorg), leerplicht, doorstroompunten en participatie. Ook heeft Maya beleidsevaluaties en -onderzoeken uitgevoerd voor verschillende opdrachtgevers zoals gemeenten en ministeries.

Freek Reijmerink

✉ f.reijmerink@berenschot.nl

☎ +31 (0) 657378541

Freek is werkzaam als senior consultant sociaal domein bij Berenschot. Hij is van oorsprong jurist en is als adviseur en advocaat werkzaam geweest binnen de zorg en het sociaal domein. Vanuit zijn achtergrond beschikt hij over brede kennis rondom het (juridisch) organiseren van de toegang tot het sociaal domein.

Zo heeft hij verschillende gemeenten geadviseerd en begeleid in (regionale) aanbestedingsprocedures voor de inkoop van jeugdhulp en Wmo-voorzieningen. Hierdoor is hij in staat om vanuit verschillende perspectieven tegen het vraagstuk aan te kijken. Voor Berenschot adviseerde hij al verschillende gemeenten, zoals recent de gemeente Bodegraven-Reeuwijk en Tynaarlo, over de inrichting van de toegang.

Programma vandaag

Workshop 13.45 – 14.45 uur

1. Introductie

- Aanleiding en ontwikkeling sociaal domein
- Obstakels wet- en regelgeving en actuele uitdagingen sociaal domein
- Wat is de toegang?
- Waarom is dit onderwerp relevant?

2. De organisatie van de toegang

- Starten met de basis
- 6 keuzevraagstukken
 - Organisatievorm en eigenaarschap
 - Personeel en expertise
 - Integraliteit
 - Procesinrichting
 - Bieden van basiszorg
 - Afbakening

Introductie

Aanleiding decentralisaties

Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet

- **Aanleiding:** toenemende kosten voor zorg en ondersteuning bij het Rijk en de provincies
- **Overtuiging vanuit het Rijk:** de gemeenten staan dichterbij de burger en daarmee bij de oplossing
- **Decentralisaties:** overheveling van taken van Rijk en provincies naar gemeenten gepaard met een korting

Decentralisaties	Voor 2015	Na 2015
Maatschappelijke ondersteuning	• Deel van de AWBZ	➔ Wmo 2015
Jeugdhulp	<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale jeugdzorg: ➔ Jeugdwet opvoedondersteuning, pleegzorg, jeugdbescherming, jeugdreclassering • J-GGZ (psychiatrie) • AWBZ-zorg voor kinderen met een beperking • Gesloten jeugdzorg 	
Participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Wet werk en bijstand (WWB) • Wet sociale werkvoorziening • Deel van de Wajong 	➔ Participatiewet

Ontwikkelingen sociaal domein

Door de jaren heen

Obstakels in wet- en regelgeving

Voor het realiseren van grip en kostenbesparingen

- Brede wettelijke definities binnen de Wmo 2015 en de Jeugdwet
- Openeinderegelingen
- Wettelijke verwijzers binnen de jeugdhulp
- Beperking gemeentelijke beleidsvrijheid door rechterlijke uitspraken (CRvB)

STUREN OP DE TOEGANG SOCIAAL DOMEIN

Uitdagingen sociaal domein voor gemeenten

- Financiële krapte
- Visie en prioritering vanuit gemeenten nodig op kerndossiers
- Demografische ontwikkelingen
- Grote krapte arbeidsmarkt
- Samenspel overheden (IZA)
- Maatwerk versus algemene voorzieningen
- Versterken sociale basis
- Zelf- en samenredzaamheid

Wat is toegang tot het sociaal domein?

- Geen wettelijk gedefinieerd begrip
- Toegang tot het sociaal domein omvat het proces waarin inwoners met zorg- en ondersteuningsvragen hun weg vinden naar de juiste voorzieningen.
- **Uitdaging** om deze toegang zo te organiseren dat inwoners snel en effectief geholpen worden, zonder dat ze verdwalen in het systeem door:
 - Te zorgen dat inwoners weten waar ze terecht kunnen met hun vragen,
 - de processen soepel verlopen en
 - dat er een balans is tussen laagdrempelige toegang en de noodzaak om goed te sturen op kosten en effectiviteit.

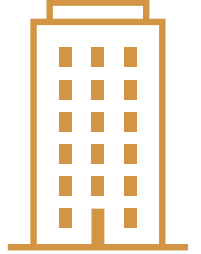
Waarom is dit onderwerp zo relevant?

- Gemeenten ervaren **toenemende tekorten** en worden gedwongen om beter grip te krijgen op de zorgkosten.
- De **complexiteit** van de zorgvragen neemt toe, en tegelijkertijd moeten gemeenten steeds meer doen met minder middelen.
- Toegang is een van de weinige **sturingsmogelijkheden** voor gemeenten om grip te krijgen op instroom, doorstroom en uitstroom van inwoners binnen het sociaal domein

A photograph showing two women in a warm embrace. The woman on the left has dark dreadlocks and is wearing a yellow and grey striped cardigan. She is kissing the woman on the right on the cheek. The woman on the right is wearing glasses and has a joyful expression. She is holding a round cake decorated with raspberries and blueberries, which is inside a clear plastic container. The background shows a window with a view of a brick building and a wall with patterned wallpaper.

De organisatie van de toegang

De organisatie van de toegang

Sturen op de toegang is besparen

- Het sociaal domein beslaat doorgaans zo'n **45%** van de gemeentebegroting, hiervan heeft doorgaans ongeveer **70%** betrekking op de zorgkosten (maatwerkvoorzieningen).
- Vanuit de toegang bent u in staat te sturen op deze kosten door bijvoorbeeld instroom te beperken en doorstroom en uitstroom te bevorderen.
- Het doel is om **(I)** het aantal cliënten dat in zorg zit en **(II)** de gemiddelde zorgkosten te beperken.
- Binnen de toegang bepaalt u de kwaliteit van ondersteuning aan (kwetsbare) inwoners.
- Het verkrijgen van grip op de zorgkosten vraagt om een strategische rol van de toegang.

De organisatie van de toegang

Zo'n 25-29% van de totale middelen van de Wmo en Jeugdwet wordt besteed aan het organiseren en coördineren van de zorg. Slechts 4-7% van deze zogeheten coördinatiekosten gaat naar de toegang tot zorg! (Bron: Movisie – wijkteams, 2022)

De uitdagingen bij het organiseren van toegang

Gemeenten staan voor diverse uitdagingen bij het organiseren van een effectieve toegang tot het sociaal domein:

- **Financiële druk:** door de stijgende kosten binnen maatwerkvoorzieningen en de druk op de Wmo en Jeugdhulp moeten gemeenten scherp sturen om hun uitgaven te beheersen.
- **Samenwerking met partners:** vaak wordt de toegang georganiseerd in samenwerking met externe partners. Dit vergt goede afstemming tussen de gemeentelijke beleidsafdelingen, het sociaal team en zorgaanbieders.
- **Preventie en normalisatie:** het is belangrijk dat gemeenten niet alleen inzetten op zorg en ondersteuning wanneer het al misgaat, maar juist preventief handelen. Dit vraagt om het faciliteren en ondersteunen van collectieve oplossingen (versterken sociale basis en passend aanbod aan algemene voorzieningen)

Start met de basis

Wat voor een gemeente wil je zijn?

- Er is **niet één beste of optimale inrichting** van de toegang
- Vorm moet de inhoud volgen

De organisatie van de toegang

Inrichtingsvraagstukken

Organisatievorm en eigenaarschap

Mogelijke varianten in de organisatie

- Er zijn verschillende mogelijkheden waarop gemeenten de toegang tot het sociaal domein kunnen organiseren.
- Elk organisatorisch model brengt eigen voordelen en uitdagingen met zich mee. De drie meest voorkomende modellen zijn:

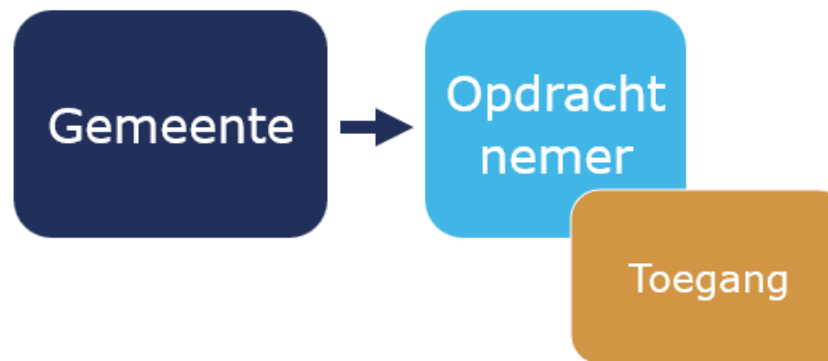
Variant 1.

Variant 2.

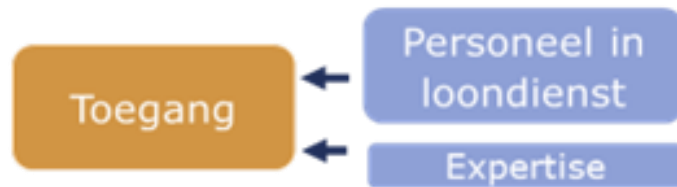
Variant 3.

Organisatievorm en eigenaarschap

Mogelijke varianten in inzet van personeel

Variant 1.

Variant 2.

Variant 3.

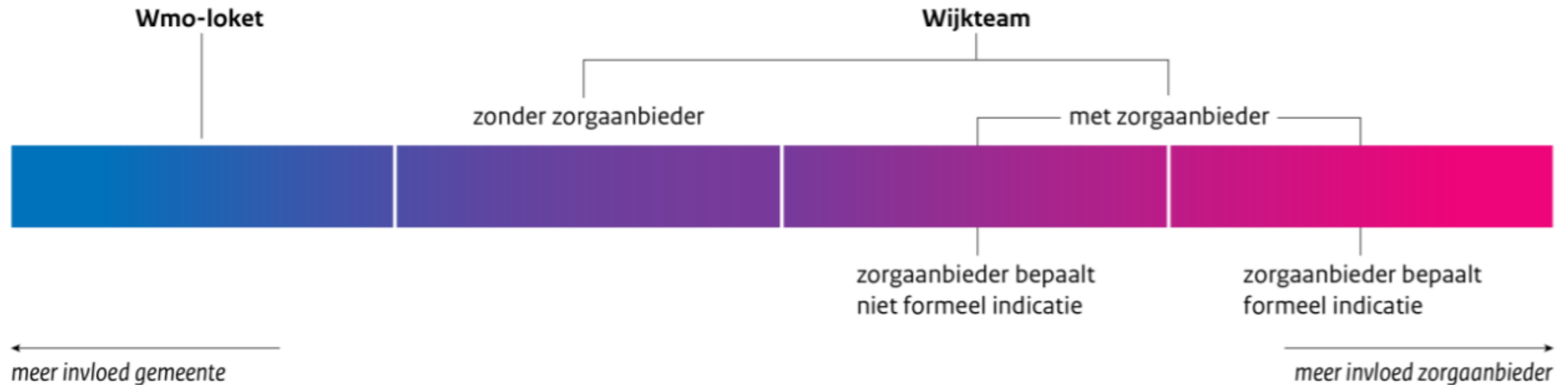
Organisatievorm en eigenaarschap

De toegang versus de rol van de wijkteams

Organisatievorm en eigenaarschap

Glijdende schaal

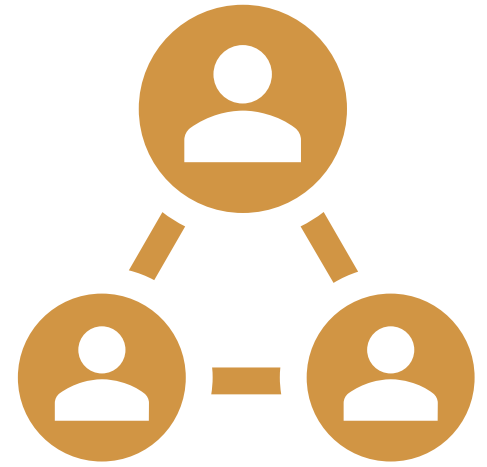

Bron: Figuur 'Invloed van de gemeente versus invloed van de zorgaanbieder' uit 'De wijkteambenadering nader bekeken', Centraal Planbureau

Personeel en expertise

De veranderende rol van professionals in de toegang

- Professionals in de toegang hebben een veelzijdige en uitdagende taak.
- Na de decentralisaties vooral de rol als **indicatiesteller**
- Door de ontwikkelingen in het sociaal domein van de afgelopen jaren is de rol van professionals in de toegang ook aan het verschuiven.

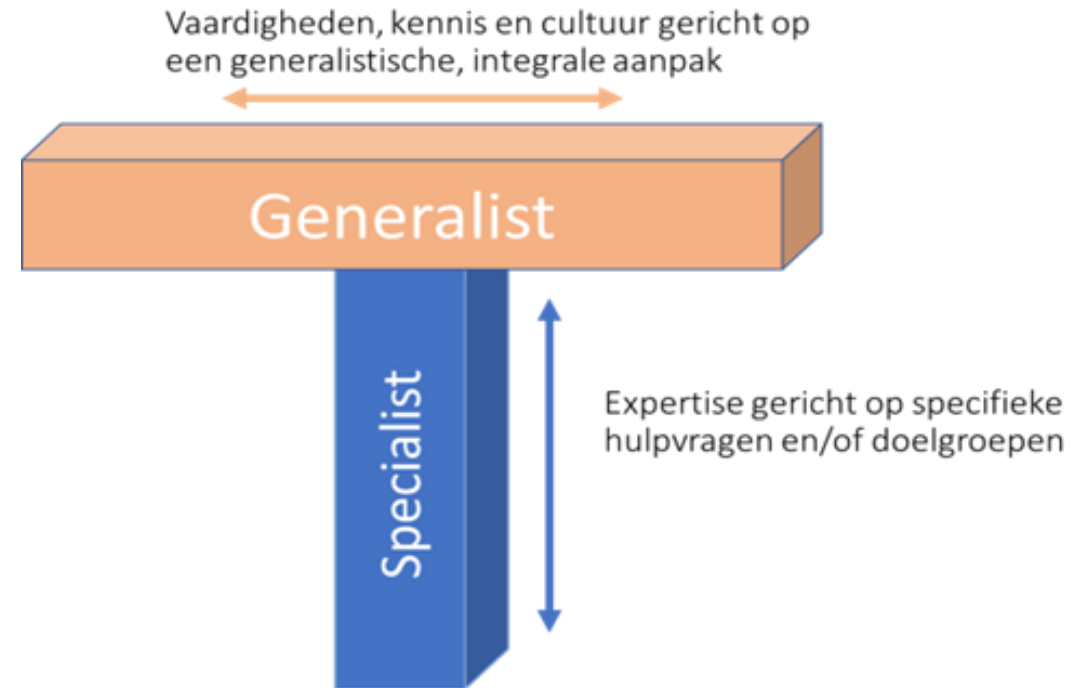

Dit betekent onder andere:

- **Meer integraal werken:** oplossingen op verschillende leefgebieden vinden
- **Preventief handelen:** vroegtijdig signalen oppikken en zwaardere zorg voorkomen
- **Regie voeren als casemanager:** complexe casussen begeleiden en afstemming met partijen verzorgen

De opkomst van 'T-shaped' professionals

- Een belangrijke ontwikkeling in de toegang is de behoefte aan zogenoemde '**T-shaped**' professionals.
- Dit zijn medewerkers die naast hun eigen expertise ook brede kennis hebben van andere domeinen. Hierdoor kunnen zij **integraler** werken en beter inspelen op complexe hulpvragen.

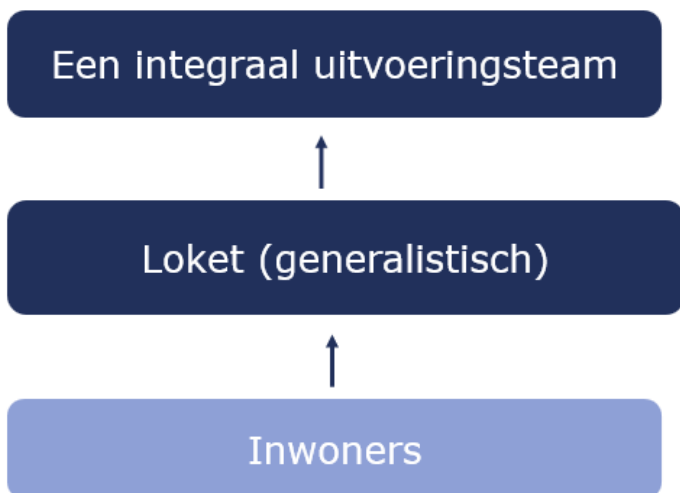

Deze brede vaardigheden maken het mogelijk om inwoners beter te ondersteunen en zorgen voor een meer efficiënte toegang.

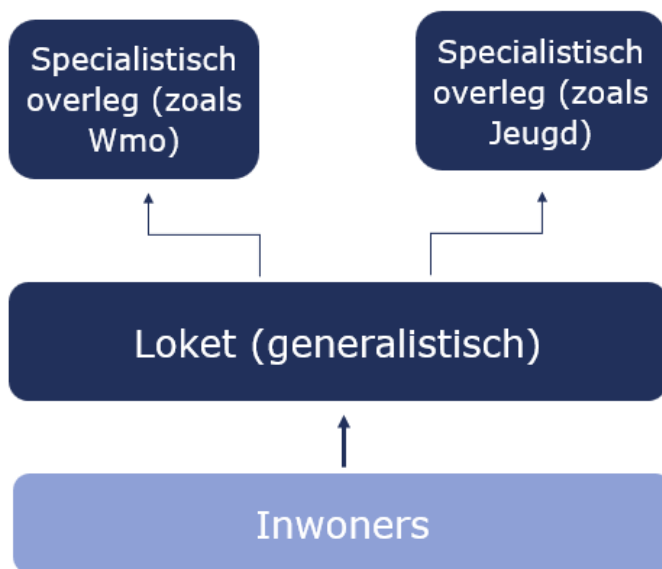
Integraliteit

Over de wetten

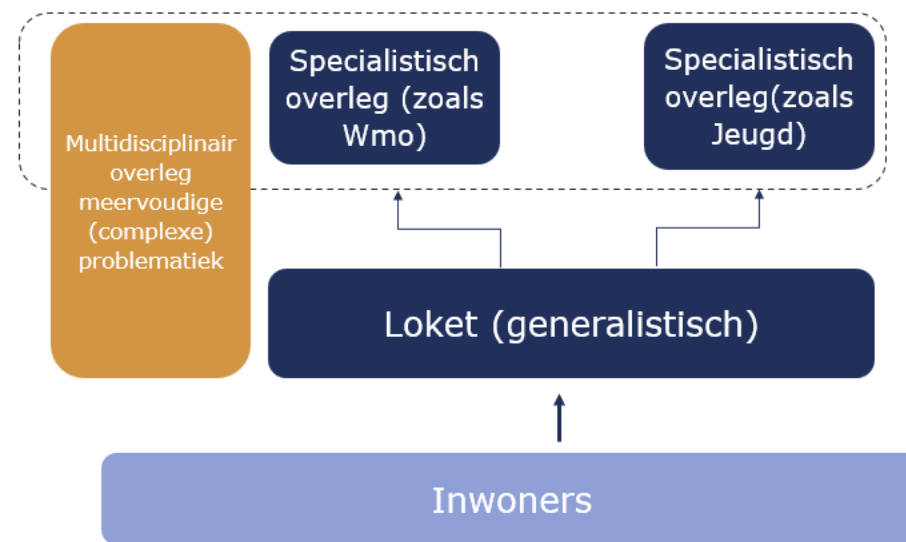
Variant 1.

Variant 2.

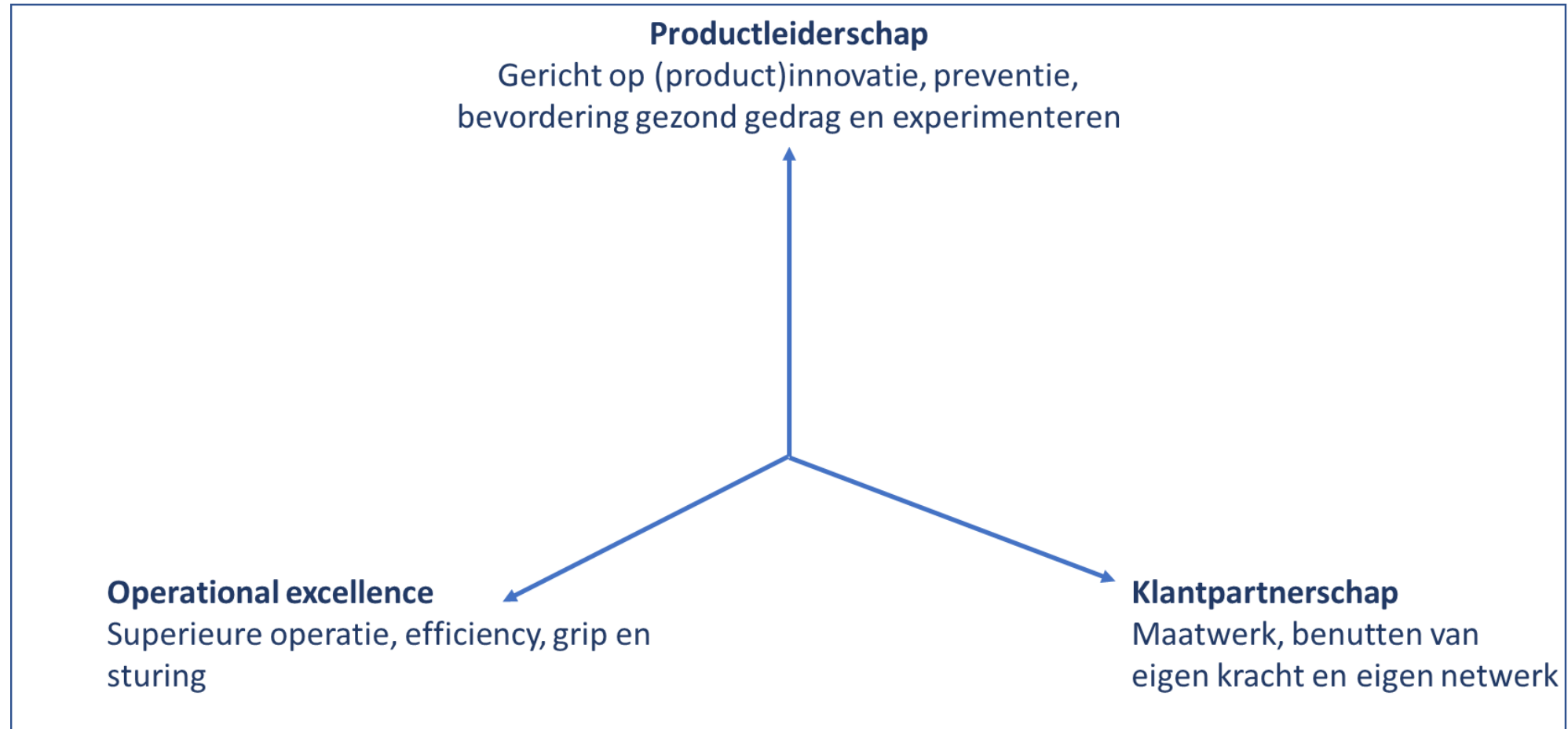

Variant 3.

Procesinrichting

Waardestrategieën Treacey en Wiersema

Bieden van basiszorg

Hulpverlening vanuit toegangsorganisatie

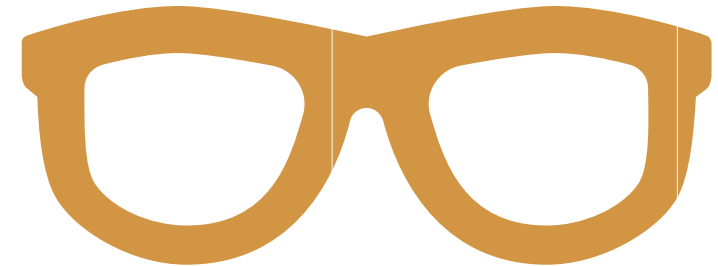
- Alleen vraagverheldering en indicatie, of ook echt hulpverleners?
- **Basiszorg:**
 - Lichte (ambulante) begeleiding
 - Overbruggingszorg bij wachttijden
 - Waakvlakcontact
- Hoe bakenen we dit af?
- Verhouding tot de gemeentelijke toegang?

Afbakening

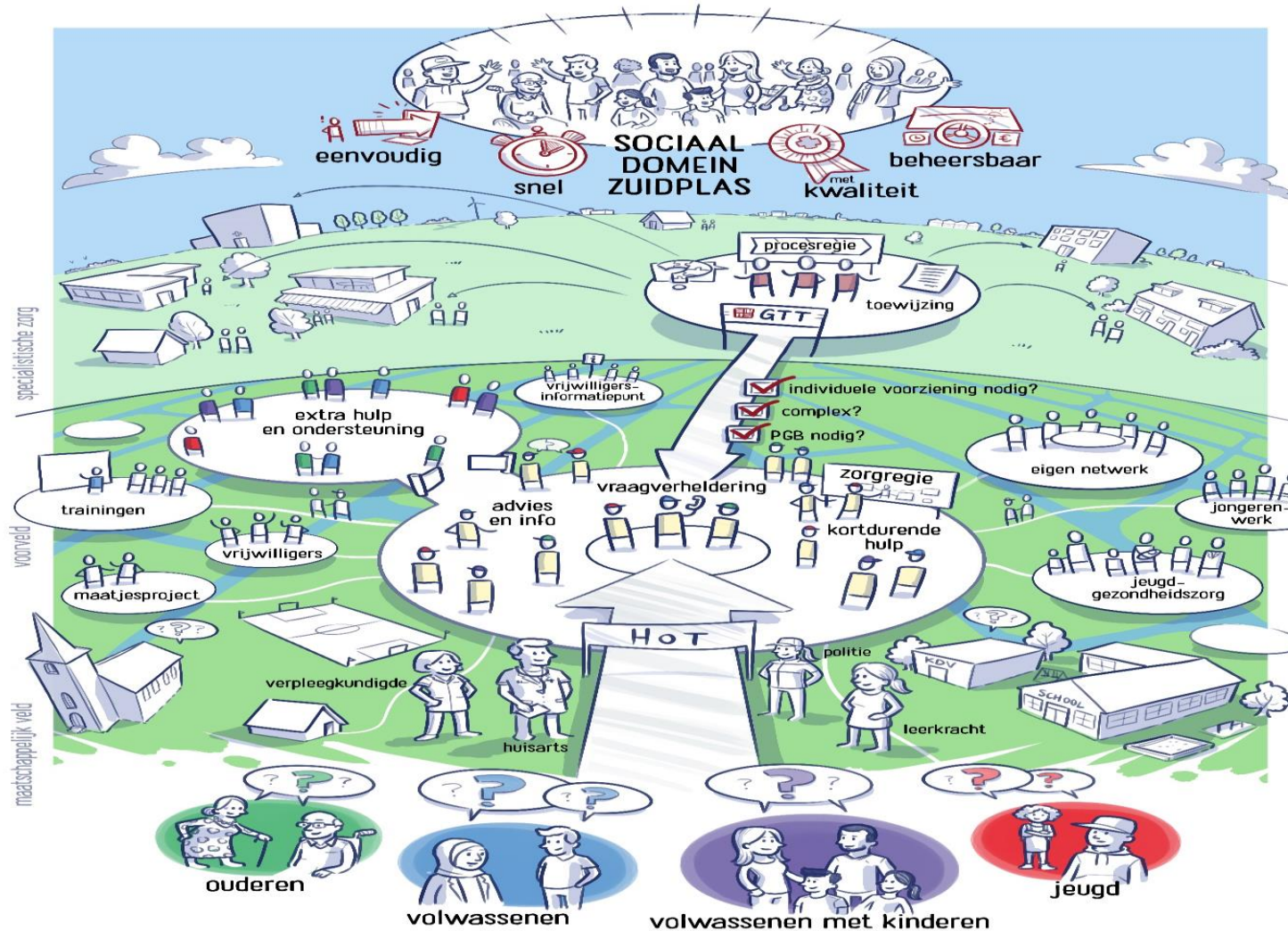
Gewenste scope van de toegang

- De afbakening van de gemeentelijke toegang
- Waaronder: de taken van de toegang, de mate waarin wordt samengewerkt met externe partners en de aanwezigheid in de kernen (of meer centraal).

Voorbeeld

Gemeente Zuidplas

Handelingsperspectief vanuit onze adviespraktijk

Maak toegangsprofessionals belangrijk (mandaat, middelen en inzicht); ze bepalen immers een groot deel van de gemeentelijke zorgkosten.

Investeer in samenwerking met externe verwijzers

De focus ligt vaak op efficiënte bedrijfsvoering (wegwerken van wachtlijsten) maar minder op het concreet maken van (en sturen op) cliëntdoelen.

Inzicht in zorgpaden (wat gebeurt er als een beschikking afloopt?) en (onnodige) zorgstapeling helpen consulenten om betere afwegingen te maken.

Dialogo

Vragen of opmerkingen naar aanleiding van de workshop?

Afsluiting

Bedankt voor uw komst

Berenschot

Berenschot

www.berenschot.nl

linkedin.com/berenschot